

**แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคม
และทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี***
**GUIDELINE FOR CREATIVE TOURISM MANAGEMENT BASE ON SOCIAL CAPITAL
AND CULTURAL CAPITAL IN KOH KRET COMMUNITY, NONGTHABURI PROVINCE**

เบญจรงค์ พันสะอาด*

Banjarong Phuensa-ard

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Thailand

*Corresponding author E-mail: benphuen.ns4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดและข้อมูลด้านทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม จำนวน 30 คน ใช้รูปแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของเกาะเกร็ด ประกอบด้วย เครือข่ายของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเกาะเกร็ดที่ทำงานประสานความร่วมมือกันด้านการท่องเที่ยวในชุมชนและการพัฒนาชุมชน และมี 3 วัฒนธรรมของเกาะเกร็ด คือ วัฒนธรรมมอญ มีอาชีพดั้งเดิมคือการทำเครื่องปั้นดินเผาอมอญ ด้านอาหารมีการสืบทอดการทำข้าวแช่มอญ ด้านประเพณี เช่น การแห่น้ำหวาน การแห่ข้าวแช่ การแห่หางหงส์ เป็นจุดเด่น วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ มีอาชีพด้านการเกษตรสวนผลไม้ และด้านอาหารมีการทำทอดมันหน่อกล้วยและขนมไทยโบราณ ด้านประเพณี คือ ตักบาตรดอกไม้ (ซ้อนรูป) เป็นจุดเด่น และวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิมมีการทำผ้าบาติก การทำอาหารและขนมแบบชาวมุสลิม เช่น ซาละมัน ก๋วยเตี๋ยวแกง ข้าวหมกไก่ ขนมบะดิน ขนมกุหลาบจามูเป็นจุดเด่น 2) ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด 5 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ 2.1) รูปแบบเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญ 2.2) รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ขนมไทยโบราณ 2.3) รูปแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพ 2.4) รูปแบบเรียนรู้การทำผ้าบาติกทำอาหารและขนมมุสลิม 2.5) รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้สายน้ำสามวัฒนธรรม

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม, ชุมชนเกาะเกร็ด

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the social capital and cultural capital of Koh Kret community, Nonthaburi province and 2) to propose a guideline for creative tourism management based on social capital and cultural capital of Koh Kret community, Nonthaburi province with the use of qualitative research. The sample group was people involved in tourism

* Received May 7, 2023; Revised May 19, 2023; Accepted June 27, 2023

management of Koh Kret and Key informant about social capital and cultural capital, total 30 people, whereas interview form and focus group were used. 1) The results of the research social capital and cultural capital of Koh Kret consist is a network of various groups in Koh Kret community that work together to coordinate tourism in the community and community development. The cultural capitals of Koh Kret are Mon culture; the traditional occupation is making Mon pottery. In terms of food, Khao Chae Mon cooking has been inherited as well as Khao Chae parade, Sweet Drinks parade and Hang Hong parade which are highlights in term of tradition; Thai Buddhist culture; the Buddhists have career in fruit orchards agriculture. As for the food aspect, there are fried coconut shoots and traditional Thai desserts. The tradition aspect is the tradition of offering alms to flowers as the highlight and Thai Muslim culture; the highlight activities are batik cloth making, Muslim food and desserts cooking such as Salaman, Curry Noodles, Chicken Biryani, Khanom Badin and Jamu Jamu dessert. 2) The results of the presentation of a creative tourism management guideline for Koh Kret, the research found that there are 5 patterns of creative tourism activities, namely 2.1) Mon pottery route pattern; 2.2) Traditional Thai dessert learning activity pattern; 2.3) Health promotion route pattern; 2.4) Batik cloth and Muslim food and desserts learning activity pattern and 2.5) Rivers of three cultures learning activity pattern.

Keywords: Creative Tourism Management, Social Capital and Cultural Capital, Koh Kret Community

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน มีกระแสของการท่องเที่ยวที่ปรับเปลี่ยนตามกระแสของการพัฒนาของโลก โดยมีแนวคิดที่ว่านักท่องเที่ยวในยุคใหม่ไม่ได้เดินทางท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ของการเสพความสุขจากการบริการหรือแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางเพื่อ ศึกษาหาความรู้ การเรียนรู้และการเข้าใจถึงความแตกต่างกันของสังคมมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวทางเลือกใหม่นี้มีผลทำให้รูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวหรือการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่จะไปหรือการเลือกปฏิบัติกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเปลี่ยนไป ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนของทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวตามมา โดยเป้าหมายสูงสุดของการท่องเที่ยวในทางเลือกใหม่ คือ นอกจากนักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินหรือความสุขทางจิตใจแล้วนั้น ยังเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจกันในสังคมของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อันจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นการนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงเกาะเกี่ยวคนในสังคมเดียวกันและต่างสังคมยังเป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น และยังเป็นกลไกนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (กรมการท่องเที่ยว, 2560)

ปัจจุบันสภาพการณ์ด้านการท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยมีการคำนึงถึงการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมที่มีส่วนเชื่อมโยงกับด้านเศรษฐกิจ สังคมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2562) โดยมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในชุมชน เน้นให้เกิดความยั่งยืน ควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยว และประเทศไทยถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยทำให้เกิดความสะดวกในการเดินทาง มีความปลอดภัยมากขึ้น ทำให้เพิ่มความนิยมหรือสามารถพัฒนา

ให้เติบโตได้ (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559) โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในประเทศไทยมีมากมายทั้งในชุมชนต่าง ๆ จังหวัดต่าง ๆ ทั่วทุกภูมิภาคของไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564)

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตปริมณฑล มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญมาก คือ เกาะเกร็ด ที่มีชุมชนต่าง ๆ มีสถานที่สำคัญและอัตลักษณ์เฉพาะตัวของตนเอง จากการศึกษาวิจัยเรื่องกิจกรรมพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นสังคมแบบพหุวัฒนธรรมของคนไทยพุทธ คนไทยเชื้อสายมอญ และคนไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาอย่างยาวนาน และส่งผลให้เกิดมิติใหม่ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเกาะเกร็ด (จิราณี พันมูล และประพันธ์ โพธิ์พลพรหม, 2563) สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ต้องพึ่งพาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม คือ การรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของคนในสังคมเพื่อสร้างผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้แก่ ทุนมนุษย์ ผู้มีความรู้ สติปัญญาและทักษะ มีคุณธรรม มีวินัยและความรับผิดชอบ รวมไปถึงทุนทางปัญญาและวัฒนธรรม ที่ครอบคลุมถึงประเพณี ความเป็นอยู่ อาชีพ วิถีชีวิตวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี, 2559) โดยจะต้องนำเอาความคิดเชิงสร้างสรรค์มาผสมผสานกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิถีชีวิตวัฒนธรรม (ประภัสสร วรธนะภูติ และคณะ, 2566) เช่น กิจกรรมการปั้นเครื่องปั้นดินเผา กิจกรรมการทำขนมไทย กิจกรรมการทำผ้าบาติก การนวดไทย สมุนไพรราชางแดง เป็นต้น เพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจแก่ผู้มาเยือนในเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สามารถนำแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ปรับประยุกต์และให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่มีในชุมชนโดยได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของคนในชุมชนและระบบเศรษฐกิจที่มีทิศทางที่ดีขึ้นหากมีการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด และยังตอบโจทย์นโยบายกรอบวิสัยตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2565) เป้าประสงค์ O4 Smart Tourism (การท่องเที่ยวอัจฉริยะ) ตัวชี้วัดเป้าหมาย KR 4.3 ชุมชนต้นแบบด้านการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบของการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ศึกษาวิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการศึกษางานวิจัย ดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยที่ใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถให้ข้อมูลได้ชัดเจนในด้านทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และมีประสบการณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นโดยอาศัยวิธีการเข้าสู่ชุมชน เพื่อระดมความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นคนที่อาศัยและเกิดใน เกาะเกร็ด 2) เป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากกว่า 5 ปี 3) เป็นสมาชิกกลุ่มหรืออยู่ในกลุ่ม ต่าง ๆ ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดมากกว่า 5 ปี และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มตัวแทนของประชาชนหรือกลุ่มตัวแทนชุมชนเกาะเกร็ด จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนเกาะเกร็ด

จำนวน 7 คน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส จำนวน 1 คน เจ้าอาวาสวัดปรมย์ยิกาวาส จำนวน 1 คน ผู้นำศาสนาอิสลามในชุมชนเกาะเกร็ด จำนวน 2 คน ประชาชนในชุมชนหรือผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ในเชิงลึกด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 9 คน รวมทั้งหมด 30 คน 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา จำนวน 8 คน กลุ่มทำผ้าบาติก จำนวน 8 คน กลุ่มทำขนมไทยจำนวน 8 คน กลุ่มนวดไทยเพื่อสุขภาพ จำนวน 8 คน กลุ่มชา량แดง จำนวน 8 คน

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อสอบถามประเด็นปัญหาที่สนใจศึกษาแบบเจาะลึกในรูปแบบการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Question) ขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้ 1.1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ 1.2) กำหนดหัวข้อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ หน่วยงานภาครัฐและผู้นำชุมชนและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 1.3) สร้างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิด (Open-end Questions) 1.4) ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์หลังการทดลองใช้ให้ได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจริง แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกาะเกร็ด ส่วนที่ 3 บริบทของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะเกร็ด ส่วนที่ 4 ทิศทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกาะเกร็ด ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งจะใช้เทคนิคการสนทนาแบบสภากาแฟ (World Café) และร่วมกันรวบรวมข้อมูลจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเกาะเกร็ด การออกแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ร่วมกันทั้งหมด 5 กลุ่ม โดยสนทนากลุ่มแยกเป็นกลุ่ม ๆ แบบเจาะจง คือ กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มทำผ้าบาติก กลุ่มขนมไทย กลุ่มนวดไทยเพื่อสุขภาพ กลุ่มชา량แดง จำนวนกลุ่มละ 7 คน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย 2 เครื่องมือ ประกอบด้วย 1) เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ใช้การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ในการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการรวบรวมวิธีการใช้ทฤษฎี (Theory) วิธีการ (Methods) และข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical material) ที่เข้าซ้กันเพื่อจะขจัดจุดด้อย หรือความลำเอียงภายในและปัญหาที่เกิดจากการใช้วิธีการอย่างเดียวและการใช้ทฤษฎีเดียวในการศึกษาโดยการ Multiple Investigator Triangulation 2) การตรวจสอบเครื่องมือของการสนทนากลุ่มให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง นำมาปรับปรุงและแก้ไขแนวคำถามในการสนทนากลุ่มและหลังการทดลองใช้ให้ได้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์และชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นผู้รู้ด้านทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางสังคมของชุมชนเกาะเกร็ด ส่วนการเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้การลงพื้นที่ภาคสนาม คือ ชุมชนเกาะเกร็ดโดยจะนัดหมายวันเวลาสถานที่กับกลุ่มต่าง ๆ และมีวิธีการสนทนากลุ่มแบบสภากาแฟ (World Café) ที่จะสามารถดึงข้อมูลสำคัญรวมทั้งให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้เสนอความคิดเห็นได้อย่างอิสระจากแนวคำถามที่ผู้วิจัยเตรียมไปและเสนอความคิดเห็นครบทุกคนจึงเกิดการมีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มกันทุกคน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แยกแยะแจกแจงการจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และตามคำถามจากการสัมภาษณ์ มาจัดข้อมูลให้เป็นระบบเพื่อการวิเคราะห์ โดยแยกแยะประเด็นหรือส่วนย่อยต่าง ๆ จากนั้นพิจารณาหาประเด็นหรือส่วนย่อยที่คล้ายคลึงกัน นำมารวมกันหรือจัดเป็นหมวดหมู่แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ข้อมูลจนได้ข้อมูลกลุ่มเดียวกันเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปผลการศึกษา เพื่อใช้อธิบายเรื่อง ทิศทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ตามที่ได้ศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม การนำข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มต่าง ๆ มาเรียบเรียงเพื่อการวางแผนการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ให้กลุ่มต่าง ๆ มีการนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มตนเอง การนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มตนเอง และการมีส่วนร่วม ต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวตามรูปแบบทฤษฎีที่ได้ศึกษามาและการประยุกต์กิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด จนได้ข้อสรุปเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัย

การศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีผลการวิจัย พบว่าชุมชนเกาะเกร็ด มีทุนทางสังคมเป็นเครือข่าย (Network) คือ การสร้างเครือข่ายในชุมชนของเกาะเกร็ด มีหลากหลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ได้รับการรับรองจากองค์การบริหารส่วนตำบล เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และกลุ่มต่าง ๆ ที่มีการประสานงานและเครือข่ายการดำเนินเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ด กลุ่มนวดแผนไทยและสมุนไพร กลุ่มผ้าบาติก กลุ่มอาชีพทำขนมไทย กลุ่มชาวดงแดง กลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด และกลุ่มที่เป็นฝ่ายสนับสนุนในการทำงานด้านการท่องเที่ยวและการบริการในเกาะเกร็ด ได้แก่ กลุ่มอาสาสมัครสุขประจำหมู่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเกาะเกร็ด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะเกร็ด กลุ่มออมทรัพย์ปากเกร็ด อีกทั้ง มีเครือข่ายด้านทรัพยากรการเกษตรในชุมชน ได้แก่ กลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มเกษตรแปรรูปมะม่วงแช่อิ่ม กลุ่มชุมชนเพาะเห็ดนางฟ้า ซึ่งทุกกลุ่มทั้งหมดนี้มีการติดต่อประสานงานกันและมีการบริหารจัดการส่วนตำบลเกาะเกร็ดเป็นหน่วยงานกลางในการทำงานร่วมกันกับชุมชนและด้านทุนทางวัฒนธรรม พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดมีสามวัฒนธรรมในพื้นที่ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมชาวมอญ มีอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้านอาหารของชาวมอญมีการสืบทอดการทำข้าวแช่มอญ และมีประเพณีที่สำคัญ คือ การแห่น้ำหวาน ในช่วงเดือนห้าหลังสงกรานต์ การแห่ข้าวแช่ ในช่วงเดือนเข้าพรรษา การแห่ธงตะขาบหางหงส์ ในช่วงเดือนห้าในเทศกาลสงกรานต์ โดยประเพณีวัฒนธรรมนี้ยังคงสืบทอดต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ด้านการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญคือการนุ่งผ้าถุงแบบมอญ ห่มสไบมอญ ที่เน้นสีสันสดใสสวยงาม โดยนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นได้ในงานประเพณีหรือเทศกาลสำคัญของชาวมอญในเกาะเกร็ด 2) วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ มีอาชีพด้านการเกษตรสวนผลไม้ และด้านอาหารมีการทำทอดมันหน่อกล้วยและขนมไทยโบราณ คือ ขนมจ่ามงกุฏ ขนมฝังบอควันเทียน ขนมชั้น ด้านประเพณีคือ ตักบาตรดอกไม้ (ช้อนรูป) เป็นจุดเด่นซึ่งรักษาประเพณีวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน และของฝากของที่ระลึกที่สำคัญของเกาะเกร็ดมีสมุนไพรต่าง ๆ เช่น ชาวดงแดง ยาต้มสมุนไพรกานพลู เป็นต้น 3) วัฒนธรรมชาวมุสลิมมีการทำผ้าบาติก การทำอาหารและขนมแบบชาวมุสลิม เช่น ซาละมัน ก้วยเตี่ยวแกง ข้าวหมกไก่ ขนมบะดิน ขนมกุหลาบจามูเป็นจุดเด่น และยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรม คือ

การทดลองทำผ้าบาติก การพิมพ์ลายจากเทียน การวาดลายบาติกจากเทียนนั่นเอง ซึ่งสามารถเขียนเป็นตารางของทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม	ชาวมอญ	ชาวไทยพุทธ	ชาวไทยมุสลิม
อาหาร	ข้าวแช่มอญ ขนมชาวมอญ ขนมจิ้นมอญ	ทอดมันหน่อกะลา, ชาร่างแดง ขนมจำมงกุฏ, ขนมชั้น ขนมฝักรอบควันเทียน	ข้าละมัน, ก้วยเตี่ยวแกง, ข้าวหมกไก่, ขนมบะดิน, ขนมกุหลาบจามู
เครื่องแต่งกาย	การนุ่งผ้าถุงและห่มสไบแบบมอญ	ชุดผ้าไทยและสไบลายไทย ใส่โจงกระเบน	ผ้าบาติก ผ้าคลุมผม
วิถีชีวิตและประเพณี	เครื่องปั้นดินเผา การแห่น้ำหวาน	ตักบาตรดอกไม้ (ซ้อนรูป) เครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ	การทำผ้าบาติก การทำขนมมุสลิมและอาหารมุสลิม

การเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีผลการวิจัยดังนี้ เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า มี 5 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถประยุกต์กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของเกาะเกร็ด คือ

1. รูปแบบเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาชาวมอญ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาประกอบด้วยโปรแกรมท่องเที่ยวแบบ ONE DAY TRIP โดยเริ่มจากการใช้แนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ คือ Stories Telling : Senses : Sophistication ได้แก่ Stories Telling คือ การเล่าประวัติของเกาะเกร็ดและเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด โดยปราชญ์ชุมชนชาวมอญ ที่มีความรู้ด้านเครื่องปั้นดินเผาอธิบายวิธีการทำเครื่องปั้นดินเผาแบบต่าง ๆ ที่เฉพาะตัวของเกาะเกร็ด Senses คือ การทดลองและการสัมผัสการลงมือทำของนักท่องเที่ยวโดยกลุ่มเครื่องปั้นดินเผามี นักปั้นผู้เชี่ยวชาญประกบและสอนนักท่องเที่ยวปั้นเครื่องปั้นดินเผาอีกทั้งยังสามารถฝากเผาหรือนำกลับบ้านได้โดยไม่เผาก็ได้ Sophistication คือ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองพร้อมทั้งได้รับทราบความสำคัญของเครื่องปั้นดินเผาและการออกแบบเครื่องปั้นดินเผาที่นักท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้งานตามความต้องการของตนเอง เช่น ปั่นแก้วกาแฟ ปั่นกล่องใส่ปากกา เป็นต้น

2. รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ขนมไทยโบราณ ประกอบด้วย Stories Telling คือ ประวัติของขนมไทยที่นำเสนอโดยอดีตพนักงานห้องเครื่องในวังผู้มีประสบการณ์โดยตรงกับการทำขนมไทยโบราณที่สืบทอดมาอธิบายถึงกรรมวิธีโบราณที่แท้จริงทั้งแบบชาวบ้านและชาววัง Senses คือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้ฟังและเรียนรู้เรื่องขนมไทยต่าง ๆ จะสามารถเห็นวิธีการทำขนมไทยโบราณโดยสามารถใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การมองเห็น (Seeing) ขนมไทยชนิดต่าง ๆ การดมกลิ่น (Smelling) ได้กลิ่นของขนมไทยชนิดต่าง ๆ การได้ยิน (Hearing) ทั้งเสียงบรรยายและเสียงของการทำขนมไทย การสัมผัส (Touching) นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสขนมไทยได้ และการลิ้มรส (Tasting) การทดลองชิมขนมไทยทุกชนิดของกลุ่มทำขนมไทยโบราณ Sophistication คือ การให้นักท่องเที่ยวทดลองทำขนมไทย เช่น การปั้นลูกขนมและการติดกลีบมงกุฏของขนมจำมงกุฏ เป็นต้น

3. รูปแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย Stories Telling คือ การทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของเกาะเกร็ดจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือมัคคุเทศก์น้อยจากโรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส จากนั้นเริ่มกิจกรรม คือ การปั่นจักรยานเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพที่จะต้องไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในเส้นทางส่งเสริมสุขภาพของเกาะเกร็ด Senses คือ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับธรรมชาติและอากาศอันบริสุทธิ์ของเกาะเกร็ดในพื้นที่ทางธรรมชาติที่ปลอดภัยและสารเคมี และยังได้กลิ่นอโรมาในกิจกรรมการนวดเพื่อสุขภาพของกลุ่มนวดแผนไทยเพื่อสุขภาพที่

มีทั้งกลิ่น การสัมผัส การใช้สมุนไพรต่าง ๆ การอบหม้อเกลือ จากผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนไทยที่ผ่านการอบรมจากกระทรวงสาธารณสุข นอกจากนี้เมื่อปั่นจักรยานไปยังกลุ่มสมุนไพรชาวดงนันทน์ทองเที่ยวจะได้รับประสบการณ์การชิมและชมวิธีการผลิตชาวดงนันทน์ทองโดยตรง Sophistication คือ การทดลองและการออกแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพได้เองของนักท่องเที่ยวโดยสามารถเริ่มต้นการเดินทางจากการปั่นจักรยานไปยังสถานที่ที่อยากไปท่องเที่ยวเชิงสรีรศาสตร์ได้เอง เช่น การไปกลุ่มชาวดงนันทน์ทองด้วยการปั่นชมธรรมชาติและสิ้นสุดที่กลุ่มชาวดงนันทน์ทอง หรือสามารถปั่นชมธรรมชาติไปต่อที่กลุ่มชาวดงนันทน์ทองและสิ้นสุดที่กลุ่มชาวดงนันทน์ทอง เป็นต้น

4. รูปแบบการเรียนรู้การทำผ้าบาติกการทำอาหารและขนมมุสลิม ประกอบด้วย Stories Telling คือ การให้ความรู้และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับมุสลิมในเกาะเกร็ดโดยหัวหน้ากลุ่มผ้าบาติกเกาะเกร็ด และความสำคัญของลายผ้าบาติกแบบต่าง ๆ Senses คือ การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติและการได้รับรสชาติต่าง ๆ ในการเยี่ยมชมกลุ่มผ้าบาติก ทั้งการกินขนมมุสลิม การสัมผัสเนื้อผ้าบาติก การได้กลิ่นเครื่องหอมแบบชาวมุสลิม การชมความงามของผ้าบาติกสามารถเลือกซื้อเป็นของฝากของที่ระลึกจากผ้าบาติกกลับบ้านได้ Sophistication คือ การทดลองและการลงมือปฏิบัติจริงการประสบการณ์ของตนเองของนักท่องเที่ยว คือ การพิมพ์ลายบาติกจากเทียน การเขียนลายบาติกเองจากจินตนาการของนักท่องเที่ยวเป็นชิ้นเดียวในโลกที่สามารถซื้อกลับบ้านได้ด้วย

5. รูปแบบกิจกรรมเรียนรู้สายน้ำสามวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมพิเศษและแตกต่างจากรูปแบบกิจกรรมอื่น ๆ เพราะกิจกรรมนี้จะใช้เรือล่องและจอดจุดต่าง ๆ ในเกาะเกร็ดเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย Stories Telling คือ การบรรยายถึงความเป็นมาของเกาะเกร็ดเริ่มตั้งแต่สมัยอดีตจนเป็นเกาะเกร็ดในปัจจุบัน โดยผู้ขับเรือที่มีความเชี่ยวชาญในเส้นทางต่าง ๆ ในเกาะเกร็ดและการบรรยายประวัติเกาะเกร็ด Senses คือ การสัมผัสธรรมชาติของแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองต่าง ๆ ภายในเกาะเกร็ดรวมถึงจุดจอดเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Sophistication คือ การลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ วัฒนธรรมต่าง ๆ ของเกาะเกร็ด เช่น การเข้าไปลองทำลองกินข้าวแช่มอยุธยา การลงมือทำเครื่องปั้นดินเผา การลงมือทำขนมไทย และการทำผ้าบาติกด้วยตนเอง เป็นต้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลของการศึกษาทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า วัฒนธรรมทั้งสามของเกาะเกร็ดประกอบด้วย วัฒนธรรมชาวมอญ วัฒนธรรมชาวไทยพุทธ และวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิม มีความเกี่ยวข้องกันด้านการอาศัยอยู่ร่วมกันและยังสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขช่วยส่งเสริม กันและกัน ช่วยกันสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ดได้อย่างไม่มีปัญหา จากการสนทนากลุ่มของกลุ่มผ้าบาติกทราบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะเกร็ดมีการลดลงจากเดิมเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ในช่วงปี 2562 - 2565 ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด และชุมชนชาวมุสลิมในเกาะเกร็ดที่เคยมีอาชีพเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือต้อนรับนักท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวน้อยลงแต่วัฒนธรรมยังคงสืบทอดและดำเนินตามวิถีมุสลิมเหมือนเดิม จึงเป็นจุดแข็งของเกาะเกร็ดที่มีวัฒนธรรมหลากหลายและทั้งชาวไทยพุทธและชาวมอญยังมีส่วนร่วมช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่หลากหลายอีกด้วย (ประธานกลุ่มผ้าบาติกเกาะเกร็ด, 2565) โดยส่วนสำคัญของการดำเนินงานด้านส่งเสริมวัฒนธรรมการอนุรักษ์และการสนับสนุนการจัดงานต่าง ๆ จะมีทุนทางสังคมคือผู้นำชุมชนทั้ง 7 ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ดเป็นผู้สนับสนุนรวมถึงด้านการท่องเที่ยวด้วย มีความสอดคล้องกับ สุวัช วาณิชยวิรุฬห์ ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน เกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้นำด้านการกระตุ้นทางปัญญาควรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสนับสนุนให้สมาชิกมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้นำส่งผลต่อประชาชนในชุมชนมาก หากมองในอนาคตข้างหน้า ควรหาแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเกาะเกร็ด อาจจะมีการส่งเสริม การอนุรักษ์

ฟื้นฟูวัฒนธรรมของชุมชนโดยให้ชุมชนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นเครือข่ายที่มั่นคงและทุนทางสังคมของเกาะเกร็ด (สุวัช วาณิชยวิรุฬห์, 2561)

การอธิบายผลการเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 รูปแบบกิจกรรมของชุมชนเกาะเกร็ดเกิดขึ้นจากทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด โดยเป็นการเสนอแนวทางที่จากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมในการเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และยังเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเองด้วย มีความสอดคล้องกับ ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง ศึกษา การประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชาวบ้านเกาะเกร็ด พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเน้นการจัดทัวร์เดินชมสถานที่สำคัญในชุมชน และทัวร์ล่องเรือชมชีวิตริมน้ำเจ้าพระยา ธรรมเนียมประเพณีและงานเทศกาลต่าง ๆ เรียนรู้และลองชิมอาหารท้องถิ่น ชาวบ้านได้โอกาสขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว ผลวิจัยพบว่า ชาวบ้านมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มศิลปะประดิษฐ์ เป็นการสร้างงาน สร้างเงินทำให้กลุ่มแม่บ้านมีอาชีพหลักและมีรายได้จุนเจือครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง การคิดค้นผลิตภัณฑ์ และการออกแบบลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ทำให้ผ้าบาติกของกลุ่มได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) และกลายเป็นสินค้าขึ้นชื่อที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่มาจากเกาะเกร็ด (ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง, 2561) ทั้งนี้จากข้อเสนอของกลุ่มต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญเรื่องการประชาสัมพันธ์และการดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเกาะเกร็ดและการเสนอของหัวหน้ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดว่า ปัจจุบันเกาะเกร็ดมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายมีวัฒนธรรมสามวัฒนธรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่หากจะเกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องเพิ่มการรับรู้หรือมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วย (หัวหน้ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด, 2565) มีความสอดคล้องกับ ศรีญญา ศรีสุข และคณะ พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเกาะเกร็ดจากสื่อมวลชนผ่านอินเทอร์เน็ต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับเกาะเกร็ดในอินเทอร์เน็ตผ่านทางแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีสร้างเอกลักษณ์ของเกาะเกร็ดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้รู้จักทำให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับเกาะเกร็ดหลายช่องทางและสามารถจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ดมากยิ่งขึ้น (ศรีญญา ศรีสุข และคณะ, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมทั้งสามวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ดเป็นทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีเพียงชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่อาศัยอยู่ร่วมกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและการนำเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นรูปแบบต่าง ๆ จำนวน 5 รูปแบบกิจกรรมเพื่อให้เกิดรายได้ที่หมุนเวียนแก่ชุมชนเกาะเกร็ดในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับครอบครัว ชุมชน และตำบล เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ คือ 1) กลุ่มเครื่องปั้นดินเผานำรูปแบบเส้นทางเครื่องปั้นดินเผาชาวอมุไปประยุกต์ใช้ได้ 2) กลุ่มทำขนมไทยนำรูปแบบกิจกรรมเรียนรู้ขนมไทยโบราณไปประยุกต์ใช้ได้ 3) กลุ่มนวดแผนไทยและกลุ่มสมุนไพรชาวดงนำรูปแบบเส้นทางส่งเสริมสุขภาพไปประยุกต์ใช้ได้ 4) กลุ่มผ้าบาติกนำรูปแบบเรียนรู้ การทำผ้าบาติก การทำอาหาร และขนมมุสลิมไปประยุกต์ใช้ได้ 5) กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะเกร็ดนำรูปแบบกิจกรรมเรียนรู้สายน้ำสามวัฒนธรรมไปใช้ในพื้นที่เกาะเกร็ดได้ และมิข้อเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือและการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด 2) ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการตลาดหรือการประชาสัมพันธ์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนเกาะเกร็ด 3) การวิจัยครั้งต่อไปต้องมีประเด็น

ครอบคลุมการท่องเที่ยวที่ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนเกาะเกร็ดและการนำเอาวัฒนธรรมในชุมชนเกาะเกร็ดมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวทั้งด้านท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนโครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 12 กรกฎาคม 2565 จาก <http://www.trdnrru.net/img/poster1/project01.pdf>.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). แหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.mots.go.th/>
- จิราณีย์ พันมูล และประพันธ์ โพธิ์พลพรหม. (2563). กิจกรรมพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 12(4), 307-318.
- ประธานกลุ่มผ้าบาติกเกาะเกร็ด. (25 ตุลาคม 2565). กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชาวไทยมุสลิมในเกาะเกร็ด. (นายเบญจรงค์ พันสะอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- ประภัศร วรรณะภูติ และคณะ. (2566). ศิลปะ ศิลปิน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง. (2561). การประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์อนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของชาวบ้านเกาะเกร็ด. ใน การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9 ราชมงคลสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ยั่งยืนสู่ประเทศไทย 4.0 สาขามนุษยศาสตร์ สังคมวิทยาและการศึกษา.
- ศรัญญา ศรีสุข และคณะ. (2560). การตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 35(3), 108-116.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2565). กรอบวิจัยตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. เรียกใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2565 จาก <https://rdi.rmutsb.ac.th/>.
- สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2559). แผนการตลาดการท่องเที่ยวประจำปี 2559. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.thailandtourismcouncil.org/>.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนนทบุรี. (2559). เกาะเกร็ด. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2565 จาก https://www.m-culture.go.th/nonthaburi/ewt_news.php?nid=181&filename=index
- สุวัช วาณิชยวิรุฬห์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- หัวหน้ากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด. (1 ธันวาคม 2565). รเสนอแนวทางกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในเกาะเกร็ด. (นายเบญจรงค์ พันสะอาด, ผู้สัมภาษณ์)
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2562). คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: เพอร์เฟคลิงค์ คอนซัลติงกรุ๊ป.